



BART
EECKHOUT
hoofdredacteur
@barteckhout

standpunt

Goede redenen

Een week of zeven is het inmiddels al dat we met velen, avond na avond, trouw in de handen klappen voor de helden van de zorg en andere levensnoodzakelijke diensten. Het applaus blijft oververdiend en betekenisvol, zeker na een periode waarin het dominante politieke idee toch was dat juist in die gezondheidszorg nog flink bespaard kon worden.

Als u vanavond om acht uur voor nog meer mensen uw respect wil betuigen, laat het dan voor de schooldirecteuren zijn. Tegenover de dagelijkse heldendaden die in ziekenhuizen en zorginstellingen worden verricht, vallen alle andere inspanningen enigszins in het niet, maar het karwei dat schoolhoofden voor de kiezen krijgen, is ook niet min.

Met veel creativiteit en volharding pogen ze zo veel mogelijk gezinnen aan het thuisonderwijs te krijgen en te houden. Niet eenvoudig: in sommige wijken en richtingen loopt het aantal 'verdwijnen' kinderen op tot 20 of 30 procent.

Daarbovenop komt nu een kloek draaiboek om scholen zo virusvrij mogelijk te houden bij de herstart. Niets mis met voldoende veiligheidsvoorschriften, maar de praktische uitwerking dreigt er toe te leiden dat die start onmogelijk wordt. Een toiletbril afplakken is één zaak, elke klas per tien splitsen, is een hele andere. In grote scholen kom je dan per

leerjaar uit op vier of zes klassen. Die moeten allemaal een veilige plek krijgen en onderwezen moeten worden. Begin er maar aan.

Niets mis met veiligheidsvoorschriften, maar de uitwerking dreigt de hele herstart van de scholen onmogelijk te maken

Als of dat nog niet genoeg is, moeten de scholen ook rekening houden met een verhoogde instroom in de noodopvang voor kinderen van werkende ouders. Als het bedrijfsleven weer in gang schiet, zullen veel jongere kinderen niet meer thuis kunnen blijven. Ook die kinderen moeten een veilige plek krijgen. De situatie wordt zo precair dat in ernst overwogen wordt de kinderopvang te verplaatsen naar lege sportzalen, culturele centra of bibliotheken.

Deze situatieschetsen plaatst ons voor een dwingend keuze. Ofwel organiseren we de herstart van de scholen op een werkbare manier, ook al betekent dit dat er onvermijdelijk wat meer risico genomen moet worden. Ofwel laten we de scholen dicht voor de rest van het schooljaar, zoals Italië.

Er zijn goede redenen om scholen toch maar te proberen te openen. Opgelopen achterstand en ongelijke kansen kunnen beter op school dan thuis verkleind worden. Bovendien wordt de druk op gezinnen wat verlicht als de kinderen even het huis uit kunnen.

Maar om dat te realiseren, moeten de regels praktisch haalbaar én verantwoord veilig zijn. Het huidige plan biedt die combinatie niet, klinkt het vanuit de scholen zelf. Het is nu aan experts en politici om uit te maken of het met aanpassingen wel lukt. Koppigheid is op dit moment een slechte leermeester. Juist deze uitzonderlijke, onvoorspelbare tijden vragen de nederigheid en de open geest om ideeën aan te passen als de omstandigheden dat vragen.

Interview. Mark Coeckelbergh over de dreiging van digitale 'oplossingen' voor virus

'Corona-tech is ongezien sociaal experiment'

Digitale technologie bepaalt tijdens deze pandemie ons leven meer dan ooit. Techniekfilosoof Mark Coeckelbergh waarschuwt: 'Dit is het ideale moment om een optimistisch verhaal over technologie te verkopen.'

FREEK EVERS

Google Hangouts? Skype? Of toch maar Zoom? Zou een technologiefilosoof bepaalde applicaties voor videogesprekken uit principe afwijzen? Zijn sommige apps ethisch meer of minder verantwoord dan anderen? En zal de keuze van de app ons gesprek met Mark Coeckelbergh, professor aan de universiteit van Wenen, beïnvloeden? Uiteindelijk vertelt hij in een video-interview via Whereby hoe de coronamaatregelen ons met de neus op de digitale feiten drukken.

"Deze crisis toont niet alleen hoe handig digitale technologie kan zijn, ze toont ons ook hoe afhankelijk we zijn van grote spelers zoals Microsoft, Google, Facebook en Amazon. Zelfs de keuze voor de app waarin je met elkaar spreekt, is bij wijze van spreken politiek."

Coeckelbergh verdiept zich al jaren in de politieke en sociale impact van technologie in het algemeen en artificiële intelligentie in het bijzonder. De uitgeverij MIT Press, verbonden aan het Massachusetts Institute of Technology, nodigde de filosoof uit om zijn visie op ethiek in artificiële intelligente software te delen in haar prestigieuze serie *Essential Knowledge*. In dat boek beschrijft Coeckelbergh onder andere een vervelende paradox die de ontwikkeling van artificiële intelligente producten parten speelt.

"Artificiële intelligentie is al volop aanwezig in ons dagelijks leven. Denk aan de zoekmachine van Google, die in enkele seconden het internet doorzoekt om je de meest relevante zoekresultaten aan te bieden. Of aan Amazon, dat algoritmes gebruikt om te voorspellen wat we volgende week nodig zullen hebben. We gebruiken dit soort toepassingen zonder erbij stil te staan hoezeer zij ons leven bepalen."

"Aan de andere kant zie je geregeld tekenen van angst voor artificiële intelligentie. Die angst gaat meestal over een specifieke vorm van kunst-

matige intelligentie: een computer die slimmer is dan de mens, waarover we geen controle meer hebben. De grondleggers van de term 'artificiële intelligentie' hebben daar deels zelf schuld aan. Wetenschappers en wiskundigen kwamen in 1955 samen aan de universiteit van Dartmouth om menselijke intelligentie na te bootsen. Die benadering heeft de deur opengezet voor sciencefiction om te fantaseren over denkende machines. Dat heeft de kijk van het publiek op artificiële intelligentie sterk beïnvloed."

Wat was volgens u de heersende publieke opinie over artificiële intelligentie toen een virusuitbraak zoals we vandaag meemaken nog sciencefiction leek?

Coeckelbergh: "Vijf tot tien jaar geleden was men daar helemaal niet mee bezig. Slimme computers waren voor de verre toekomst. Zelfs toen steeds meer algoritmes in ons dagelijks leven opdoken, stelden we ons daar relatief weinig vragen over. Algoritmes en artificiële intelligentie maakten geen deel uit van het maatschappelijke debat."

"Dat debat raakte intussen stilaan op gang. De uitbraak van het coronavirus heeft het in een stroomversnelling gebracht. Je ziet plots

overal initiatieven opdiken die beloven hoe big data en artificiële intelligentie zullen helpen deze crisis op te lossen. Dat is begrijpelijk. Tijdens een crisis is de neiging groot alle middelen in te zetten die ter beschikking zijn. En ik begrijp dat. We moeten naar de mogelijkheden van artificiële intelligentie kijken."

Maar?

"We mogen ook niet verblind raken door de mogelijkheden. Bij technisch aangelegde mensen is er altijd een groot enthousiasme. Maar hoe gaan we in deze crisis om met fundamentele rechten van mensen? Wanneer beleidsmakers zich over een crisis buigen, ontstaat de verleiding een situatie te creëren waarin alles moet kunnen. Alles voor de goede zaak. Iedereen wil mensenlevens redden."

"Als ik met een ethische bril naar deze crisis kijk, ben ik toch bezorgd. Er zijn - buiten het coronavirus - nog wel andere problemen in de wereld die mensenlevens kosten. In de zogenaamde normale omstandigheden houden we ons ethisch en politiek wel aan een aantal principes. Ik maak me erg zorgen over hoe makkelijk het is autoritaire oplossingen te introduceren in onze Europese samenleving. En dat gaat niet enkel over technologie. Het feit dat de politie burgers kan beboeten als ze met te veel mensen op een plek zijn: voor dat soort maatregelen moeten we heel waakzaam zijn."

Kleine en grote spelers zijn ervan overtuigd dat artificiële intelligentie en andere toepassingen kunnen helpen bij de triage van patiënten, om het virus in kaart te brengen en de samenleving weer op gang te trekken. Daar kun je toch niet tegen zijn?

"Een crisis is het ideale moment om een optimistisch verhaal over technologie te verkopen. Maar wat is de echte opzet? Is dit oprecht? Of is

'Tijdens een crisis is de neiging groot alle middelen die er zijn in te zetten. Ik zie bezorgd hoe makkelijk het is autoritaire oplossingen te introduceren in onze samenleving'

Slechts 1 op 5 kinderen nog naar opvang

Door de coronacrisis is de bezetting in de kinderopvang in Vlaanderen tot onder 20 procent van de normale capaciteit gezakt. Dat blijkt uit cijfers van Kind en Gezin die Belga heeft opgevraagd. Uit een weekbevraging blijkt dat zowel de groeps- als de gezinsopvang 18 procent van hun normale capaciteit halen. **In maart was dat nog 44 tot 59 procent.** De Vlaamse regering had al een compensatieregeling uitgewerkt waarbij kinderopvanginitiatieven 17,5 euro tot 27 euro per dag en per kind krijgen. Ouders moeten niet betalen wanneer hun kind niet naar de opvang gaat in deze periode. (BELGA)

ons kent ons





Mark Coeckelbergh: 'Er moet een democratisch debat gevoerd worden over welke technologie we willen. Het verhaal mag niet enkel geschreven worden door de industrie.' © ID/EMY ELLEBOOG

het de bedoeling extra geld in de ontwikkeling van technologie te pompen, deze keer met behulp van publieke middelen? Er moet een democratisch debat gevoerd worden over welke technologie we precies willen in Europa. Het verhaal mag niet enkel geschreven worden door de industrie."

Het duidelijkste voorbeeld van technologie als wapen in de strijd tegen Covid-19 zijn de zogenaamde tracing-apps. Europa is verdeeld. In België zijn ze op de lange baan geschoven. Hoe kijkt u daarnaar?

"Vergelijk de vragen over zulke apps met de ethische vragen die rijzen bij zelfrijdende auto's. In die vraagstukken gaat het telkens om leven en dood. Welke beslissing zal een zelfrijdende auto maken wanneer een dodelijk ongeval onvermijdelijk is? Mag je software überhaupt zo'n beslissing laten maken? Wat als het verkeer er veiliger door wordt? Die tracing-apps doen een gelijkaardig dilemma rijzen: kies je ervoor het collectief te beschermen of de individuele rechten van burgers?"

"Ik denk dat we eerst en vooral moeten kijken of zo'n app echt nodig is. Is het wel effectief? Mocht dat zo zijn, dan is het aan de overheid om goed uit te leggen hoe die app werkt. Het zal heel duidelijk moeten zijn wat met de data gebeurt, of we als individuele gebruiker enige controle hebben, en we weten best ook al wat er na de crisis met die app en gegevens gebeurt. Er zijn veel vragen. Ik vind het een goede zaak dat er nu uitstel of afstel is."

"Ethische voorwaarden bestaan niet om innovatie tegen te houden. Integendeel. We zijn het veel te gewoon geworden dat de digitale producten die ons in de handen gedrukt worden, helemaal af zijn. Take it or leave it. Dit is een kans om druk uit te oefenen op de technologie-sector. Om bedrijven zoals Google, maar

ook kleinere technologiebedrijven, te laten weten dat niet zij alleen de toekomst van technologie en dus de samenleving mogen bepalen. We moeten daar als samenleving een actievere rol in spelen."

Dat is niet vanzelfsprekend. Een andere nieuwe technologie die in de marge van het coronavirus veel in het nieuws komt, is 5G. In onder meer het Verenigd Koninkrijk en in het Limburgse Pelt staken burgers gsm-masten in brand, mogelijk omdat ze denken dat 5G het coronavirus veroorzaakt.

"We zijn eraan gewend geraakt dat technologie uitgerold wordt zonder dat ze ons iets vragen. Er heeft ons nooit iemand gevraagd of we effectief nucleaire technologie wilden. Er was toen haast geen debat over wetenschap en technologie. Dankzij de nieuwe media zijn we nu beter geïnformeerd dan ooit. We weten nu dat er een nieuwe technologie aankomt en het is goed dat er reactie is."

"Voor het 5G-debat is het vooral nodig dat er meer duidelijkheid gebracht wordt. Eerst door experts. We hebben meer informatie nodig. Het gevaar bestaat dat mensen zonder enige wetenschappelijke achtergrond allerlei absurde claims doen. Maar mensen die protesteren, moet je niet veroordelen. Overheden en technologiepelers zouden moeten nadenken over de oorsprong van die angst en hoe ze met die mensen in contact kunnen komen. Je kunt niet klagen over te weinig betrokkenheid van de burger en tegelijkertijd betrokkenheid wegzetten als extremisme. Je moet dat ernstig nemen."

Technologie met respect voor de burger, daarvoor pleit de Europese Commissie in haar plan rond artificiële intelligentie. U maakte deel uit van de expertengroep die aanbevelingen deed voor Europa. Hoe ziet u de rol van de EU?

"Europa heeft tot nu vooral de juridische kaart gespeeld. Denk aan de rechtszaken en de boetes voor de grote techbedrijven. Voor alle duidelijkheid, dat vind ik niet verkeerd. Maar ik mis nog steeds een grote strategie, een visie als het op artificiële intelligentie aankomt. Deze crisis toont nog eens aan dat je niet afhankelijk wil zijn van China en de VS. Op pure financiële kracht kunnen we China en de VS niet de baas op vlak van artificiële intelligentie. Dan moet je het slim spelen. Europa zou zich kunnen onderscheiden door in te zetten op ethische AI."

Dat klinkt mooi. Maar wij hebben nog nooit een scheidsrechter de wedstrijd zien winnen.

"En toch zie ik veel potentieel in die strategie. Ethiek kan de basis zijn voor een duidelijke Europese strategie. Je moet ethiek niet gebruiken als protectionisme of om op te treden als politiemann. Ethiek gaat niet alleen maar over verbodsbepalingen. Het kan voor ondernemers en onderzoekers duidelijk maken welk soort AI-toepassingen wij in Europa wel willen."

'We zijn eraan gewend geraakt dat technologie uitgerold wordt zonder dat ze ons iets vragen. Maar mensen die protesteren, zoals tegen 5G, moet je niet veroordelen'

44%

Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en Staatlozen heeft in maart zo'n 1.100 verzoeken om internationale bescherming geregistreerd, een daling van bijna 44 procent in vergelijking met februari. Reden is het coronavirus. Het aanmeldcentrum in Brussel was van 17 maart tot 7 april dicht. De VN roepen de Europese lidstaten op de toegang tot de asielprocedure te garanderen. (BELGA)

VUB vormt snorkelmaskers om tot beschermingsmaskers voor zorgsector

De Vrije Universiteit Brussel (VUB) gaat dankzij een samenwerkingsverband met meerdere partners en bedrijven op grote schaal een adapter produceren die een snorkelmasker omvormt tot een beschermingsmasker dat de lucht filtert die het zorgpersoneel inademt.

Belgische ziekenhuizen kunnen de maskers vanaf nu bestellen voor personeel dat in aanraking komt met Covid-19-patiënten. Een drietal weken geleden werkte de BruBotics-onderzoeksgroep van de VUB zelf een 3D-printed adapterstuk uit om een recreatief duikmasker om te vormen tot beschermingsmiddel voor het zorgpersoneel.

Tegelijkertijd ontstond er in Frankrijk een industrieel collectief dat zo'n systeem uitwerkte voor de EasyBreath Subea-snorkelmaskers die Decathlon verkoopt.

Beide initiatieven hebben de krachten nu gebundeld om de Belgische ziekenhuizen te ondersteunen. Het Franse bedrijf

BIC produceerde een mal voor de adapter, zodat de productie nu ook in grote hoeveelheden kan gebeuren. Om het duikmasker om te vormen moet enkel de snorkel vervangen worden door de adapter, die verbonden wordt met een antibacteriële filter die de ziekenhuizen ter beschikking hebben. (BELGA)



De snorkel wordt vervangen door een adapter, die verbonden wordt met een filter. © RV

Italië vraagt als eerste hulp aan Europees fonds

EU-lidstaten die een beroep willen doen op het Europese solidariteitsfonds voor financiële steun voor hun gezondheidszorg kunnen nog tot 24 juni een aanvraag indienen. Italië heeft als eerste een aanvraag ingediend, kondigt de Europese Commissie aan.

Het EU-solidariteitsfonds (EUSF) werd opgericht naar aanleiding van overstromingen in verschillende lidstaten in de zomer van 2002. Het fonds werd in het leven geroepen om EU-landen die door een natuurramp worden getroffen financieel bij te staan. Voor het coronavirus werd een uitzondering gemaakt: lidstaten kunnen sinds

1 april een aanvraag indienen voor een tussenkomst van het EUSF in volksgezondheids crisissen. In 2020 is maximaal 800 miljoen euro beschikbaar.

Intussen heeft Italië als eerste een voorlopige aanvraag ingediend. Het land moet de Commissie nog meer details bezorgen, maar daar is voldoende tijd voor: de deadline is 24 juni. Daarna worden alle aanvragen tegelijk onderzocht, om een eerlijke behandeling te garanderen, zegt een woordvoerder. De uitbetaling is wellicht pas voor na de zomer, "maar we werken eraan met de grootste mogelijke urgentie", zegt de woordvoerder. (BELGA)